

حکم سیاه رنگ کردن موها در شریعت

شیخ القرآن علامه عبدالسلام رستمی
لفظ الله تعالی

مترجم:

ابو عثمان نجیب اللہ (نبی یار)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سیاه کردن رنگ موها نا جائز و حرام بوده و در احادیث از آن منع آمده است. از جابر بن عبدالله **رضی الله عنه** روایت است که روز فتح مکه ابو قحافه پدر ابوبکر **رضی الله عنه** را آوردند در حالیکه موهای سر و ریش او سفید بود. رسول الله **صلی الله علیه و سلم** فرمودند:

رنگ اش را تغییر دهید اما از رنگ سیاه اجتناب کنید.
صحیح مسلم (ص 99 ج 2) ، نسائی (ص 239 ج 2) و در ابن ماجه (ص 266) به سند دیگری آمده که در آن این لفظ است. از رنگ سیاه دوری کنید.

در این حدیث امر به دوری از رنگ سیاه شده و امر تقاضای وجوب را میکند پس خلاف کردن این حکم ممنوع و حرام است.

امام نووی در **شرح مسلم** در تشریح این حدیث فرموده اند: سیاه رنگ کردن موها حرام است و بعضی گفته اند که مکروه تنزیهی است اما قول راجح به حرام بودن است چونکه رسول الله **صلی الله علیه و سلم** حکم به دوری از آن کرده اند.

حافظ ابن حجر در **فتح الباری (ص 576 ج 6)** فرموده اند: این حدیث دلیل است بر جواز رنگ کردن موها به غیر از رنگ سیاه.

علامه ابوالحسن سندهی در حاشیه ابن ماجه (ص 169 ج 4) چنین تصریح نموده اند:

این حدیث دلیل است بر حرام و یا مکروه بودن سیاه رنگ کردن موها.

در تحفة الأحوذی شرح جامع ترمذی (ص 57 ج 3) این الفاظ موجود است.

این فرمان رسول الله **صلی الله علیه و سلم** « **واجتنبوا السواد** » بر ممانعت استفاده از رنگ سیاه دلیل واضح است.

محرومی از خوشبوی جنت :

از ابن عباس **رضی الله عنه** روایت است رسول الله **صلی الله علیه و سلم** که فرمودند:

در آخر زمان قومی می آیند که مثل زیر دل کبوتر (موهای سر و ریش شان را) سیاه رنگ میکنند به آنها حتی خوشبوی جنت نیز نمیرسد.

ابو داود ، نسائی ، ابن حبان و حاکم فرموده که این حدیث صحیح است.

حافظ منذری فرموده اند:

در سند این حدیث شخصی به نام عبدالکریم است. بعضی آنرا عبدالکریم بن ابی المخارق شناخته اند که راوی ضعیف است و

به همین دلیل این حدیث را نیز ضعیف قرار داده اند لیکن

درست این است که این آن شخص نبوده بلکه این عبدالکریم بن

مالک جزری راوی ثقه (قابل اعتماد) میباشد. **بخاری و مسلم**

به این حدیث استدلال کرده اند **ترغیب (ص 118 - 119 ج 3)**

حافظ ابن حجر فرموده اند:

اسناد این حدیث قوی است. **فتح الباری (ص 576 ج 6)**
حافظ ابن حجر در **القول المسدد (ص 49)** فرموده اند:
این حدیث بواسطه جزری نقل شده که راوی ثقه میباشد از او در
صحیح نیز روایت شده و این حدیث بواسطه او علاوه از **ابو**
داود و نسائی در ابن حبان ، حاکم ، ضیاء مقدشی نیز نقل شده
است.

علامه شمس الحق عظیم آبادی در کتاب **عون المعبود (ص**
140 ج 4) فرموده اند:
کسانی که میگویند که این عبدالکریم جزری است قول آنها قوی
است چونکه او و شاگردش هر دو اهل جزیره بوده و به این
لحاظ به جزری مشهور شده بودند.
امام منذری در کتاب **الترغیب و الترهیب (ص 118 ج 3)** این
حدیث را در تحت این باب
ذکر کرده اند.

« **الترهیب من خضب اللحية بالسواد** » یعنی بیان وعید برای
سیاه رنگ کننده ها

در **تحفة الأحوذی (ص 57 ج 3)** این چنین ذکر شده است.
« **و هذا الحديث صريح في حرمة الخضاب بالسواد** » یعنی این
حدیث دلیل واضح است در حرمت سیاه رنگ کردن مو ها.

منع از سیاه رنگ کردن و اجازت به رنگ سرخ (خینه) :
از محمد بن سیرین روایت است که از انس **رضی الله عنه** در
مورد رنگ کردن مو های رسول الله **صلی الله علیه و سلم**
پرسیده شد ایشان فرمودند:

موهای رسول الله **صلی الله علیه و سلم** بسیار کم سفید شده بود. لیکن ابوبکر **رضی الله عنه** و عمر **رضی الله عنه** بعد از وفات رسول الله **صلی الله علیه و سلم** با خینه و کتم رنگ نمودند ، و گفتند که روز فتح مکه ابوبکر **رضی الله عنه** ابوقحافه را گرفته آمدند و نزدیک رسول الله **صلی الله علیه و سلم** نشستند رسول الله **صلی الله علیه و سلم** فرمودند:
او را در خانه می گذاشتید من به خاطری عزت شما به ملاقات اش می آمدم.

موهای سر و ریش او کاملاً سفید بود رسول الله **صلی الله علیه و سلم** فرمودند:

رنگ این را تغییر دهید اما از رنگ سیاه دوری کنید. این روایت در کتاب **احمد** ، **ابویعلی** و **بزار** موجود است و راویان احمد قابل اعتماد استند.

بخاری (مع الفتح ص 364 ج 10) - مجمع الزوائد (ص 163 ج 5)

محرومیت از نظر رحمت الله تعالی به سبب سیاه رنگ کردن :
از ابن عباس **رضی الله عنه** روایت است رسول الله **صلی الله علیه و سلم** که فرمودند :

در آخر زمان بعضی مردم موهایشان را سیاه رنگ کنند الله تعالی به طرف آنها (به نظر رحمت) نگاه نمیکند.
مجمع الزوائد (ص 64 ج 5) ، ابو داود و در معجم اوسط طبرانی نیز به اسناد صحیح موجود است.

الله تعالی چهره کسانی را که موهایشان را سیاه رنگ کرده اند سیاه میکند :

امام ابو داود حدیث را روایت میکند که رسول الله **صلی الله علیه و سلم** فرمودند:

شخصی که موهایش را سیاه رنگ میکند الله تعالی روز قیامت چهره اش را سیاه میکند.

مجمع الزوائد (ص 166 ج 5)

این حدیث در طبرانی نیز موجود است که در سند آن شخصی به نام وضین بن عطاء آمده است بزرگترین ائمه جرح و تعدیل مثل احمد بن حنبل ، یحیی بن معین ، امام دحیم و ابن حبان این راوی را ثقة گفته اند. امام ابو داود او را « صالح الحدیث » دانسته یعنی در حدیث او کدام خطره وجود ندارد و کسی بالای او جرح مفسد نکرده اند.

شرح این در **تهذیب (ص 106 ج 11)** موجود است و این روایت برای شهادت و تائید بی نهایت قوی و مضبوط است. امام ذهبی در کتاب **الکشاف (ص 236 ج 3)** فرموده که وضین بن عطاء ثقة میباشد.

مخالفت با یهودی ها :

انس بن مالک **رضی الله عنه** میفرماید:

یک روز نزد نشسته رسول الله **صلی الله علیه و سلم** بودیم که چند یهودی ها داخل شدند که ریش هایشان سفید بود رسول الله **صلی الله علیه و سلم** ایشانرا مخاطب قرار داده پرسیدند:

شما مردم چرا رنگ اش را تغییر نمیدهید. به رسول الله **صلی الله علیه و سلم** عرض کرده شد که ایشان اینرا نا پسند میدانند رسول الله **صلی الله علیه و سلم** فرمودند:

لیکن شما (ای مسلمان ها) رنگ (مو و ریش تان را) تغییر دهید اما از رنگ سیاه دوری کنید.

مجمع الزوائد (ص 163 ج 5) و این حدیث در **معجم اوسط** آمده که در سند آن ابن لیهه راوی است که ثقة بوده و باقی راوی ها ثقات اند. به علاوه این حدیث دیگر احادیث نیز در این مورد در **مجمع الزوائد** موجود است.

وضاحت امام ابن قیم :

امام ابن قیم در **تهذیب السنن ابی داود (ص 103 - 104 ج 6)** فرموده اند:

در میان تمام احادیث در این مسئله کدام تضاد وجود ندارد در تبدیلی موها دو ممانعت از رسول الله **صلی الله علیه و سلم** وارد است.

اول : ممانعت از کندن موها

دوم : در رنگ کردن از رنگ سیاه استفاده نشود اما استفاده از دیگر رنگ ها را اجازه داده اند.

و این عمل صحابه **رضی الله عنهم اجمعین** نیز بود چنانچه حکم بن عمرو الغفاری **رضی الله عنه** فرموده اند:

من و برادرم به نزد عمر فاروق **رضی الله عنه** رفتیم من در رنگ کردن مو هایم از خینه و برادرم از رنگ زرد استفاده کرده بودیم. عمر فاروق **رضی الله عنه** به من اشاره نموده فرمودند:

که این رنگ کردن اسلامی است و به برادر م فرمودند که این رنگ کردن اهل ایمان است.
اهل علم سیاه رنگ کردن را زشت و ناپسند دانسته اند. از امام احمد در ناپسند بودن آن سؤال شد فرمودند :
قسم به الله تعالی که من این را زشت و ناپسند میدانم.
این مسئله از جمله آن چند مسائل است که امام صاحب در مورد آن قسم یاد کرده است و ابوالحسن آنها را در یک مجموعه جمع کرده است.

در سیاه رنگ کردن مشابَهت دروغی است به جوانی اما در رنگ کردن به رنگ سرخ و یا یگر رنگ ها مشکلی وجود ندارد.

بعضی پیروان امام ابو حنیفه فتوا به جائز بودن رنگ سیاه داده اند و بعضی آثار از حسن ، حسین ، سعد ابن ابی وقاص ، عبدالله بن جعفر و عقبه بن عامر **رضی الله عنهم اجمعین** نیز روایت شده لیکن آن روایت به پایه ثبوت نرسیده است. اگر بالفرض به ثبوت نیز برسد در مقابل فیصله و فرمان رسول الله **صلی الله علیه و سلم** معتبر و قابل حجت نیست و سنت رسول الله **صلی الله علیه و سلم** قابل پیروی است اگر چه منجر به مخالفت با هر کسی شود.

جواب به روایات ضعیف :

حدیث **ابن ماجه** به این الفاظ است.
یعنی بهترین رنگ کردن به رنگ سیاه است چونکه باعث پیدا شدن محبت شما در دل های زنهایتان و رعب شما در دل های دشمنان تان میشود.

سند این حدیث از چند وجوهات ضعیف است.

اول : دفاع بن غفل راوی ضعیف است.

دوم : راوی عبدالحمید بن صیفی در اصل عبدالحمید بن زیاد بن صیفی است.

سوم : در **تقریب** در مورد راوی عمر بن خطاب الراسی نوشته که « مقبول » و در مقدمه **تقریب** ابن حجر وضاحت نموده اند: از راوی که بسیار کم روایت در دست باشد اما بر آن جرح قاذح ثابت نشده باشد و اگر راوی دیگر متابعت او را بکند پس در حکم « لین الحدیث » یعنی راوی ضعیف است.

چونکه متابعت عمر بن خطاب الراسی توسط راوی دیگر نشده پس او نیز راوی ضعیف است.

چهارم : در **تقریب** صیفی بن صهیب را که پدر عبدالحمید است نیز « مقبول » دانسته اند چونکه متابعت او هم از طرف راوی نشده او نیز ضعیف راوی است پس در سند این حدیث چهار راوی ضعیف موجود است.

پنجم : در سند این حدیث شبه انقطاع وجود دارد چنانچه امام ذهبی در **میزان الاعتدال (ص 14 ج 2)** فرموده اند:

در سند این حدیث عبدالحمید بن زیاد بن صیفی بن صهیب از پدر خود ، در مورد شنیدن حدیث بعضی از بعضی اینها معلومات در دست نیست.

پس این روایت ضعیف و مخالف حدیث **مسلم** و دیگر کتب ذکر شده میباشد لهذا باطل و مردود است.

در حاشیه ابن ماجه (ص 258) بحواله **انجاح الحاجه - للشيخ عبدالغنى الدهلوى مدنى** چنین منقول است.

روایت که در **ابن ماجه** ذکر شده به دلایل ذیل ضعیف است

اول : مخالف روایت **مسلم** است.
دوم : مخالف روایت **ابو داود** و **نسائی** است که در تنبیه که به
چنین شخص خوشبوی جنت نیز نمیرسد.
سوم : این روایت ابن ماجه ضعیف است چونکه راوی دفاع
السدوسی نزد محدثین ضعیف است.
چهارم : راوی عبدالحمید بن صیفی است و سیاه رنگ کردن مو
ها خلاف مذهب جمهور نیز میباشد.
الله تعالی به همه ما توفیق عمل به قرآن و حدیث را نصیب کند.

آمین